

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

Инструмент за оценка на децата настанени в ДМСГД и на техните родители.

Инструментът съдържа:

Част	Наименование на частта	Брой страници
1	Инструкции за работа с инструмента	
2	Формуляр за оценка на капацитета на семейството	
3	Обобщен формуляр - оценка на капацитета на семейството	
4	Формуляр за оценка на потребностите на детето	
5	Обобщен формуляр - оценка на потребностите на детето	
6	План за деинституционализация на грижата за детето	

Цел: Извеждане на отглеждани в ДМСГД децата на принцип „най-близка до семейната среда грижа“ и определяне на необходими социални услуги за работа с деца и родители в риск.

Настоящият инструмент е за нуждите на изпълнение на дейност 3 (три) по проект „ПОСОКА: семейство“ по процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ BG051PO001-5.2.10 „Шанс за щастливо бъдеще“, Компонент 1: „Подготовка за реструктуриране на ДМСГД“ от Оперативна програма «Развитие на човешките ресурси» 2007-2013.

Европейски съюз

ШАНС ЗА ЩАСТЛИВО БЪДЕЩЕ
ПРОЕКТ BG051PO001-5.2.10-0001 „ПОСОКА: семейство“
Проектът се осъществява с финансовата подкрепа на
Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“,
съфинансирана от Европейския социален фонд на Европейския съюз
Инвестира във вашето бъдеще

Европейски социален фонд

Насоки за извършване на оценката и попълване на формуляра за оценка на родителския капацитет

Оценката е в основата на цялостната работа по един случай. Ако оценката ни не е добре обоснована, планът ни няма да е адекватен. Ако родителите не вземат активно участие в изготвянето на оценката, те ще се чувстват встрани от целия процес и няма да се отнесат с необходимата сериозност към плана за действие – съответно няма да имат желание да поемат своите задължения за изпълнението му. Ако изготвянето на оценката не се осъществява от мултидисциплинарен екип, тогава информацията няма да бъде изчерпателна. Не е възможно хората от една институция да знаят всички подробности. Понякога отделните институции разполагат с противоречива информация относно един и същ детайл от случая.

Когато правим оценка на семейството, този процес неизменно трябва да включва активното участие на конкретното семейство, а именно: в случая е важно да чуем мнението на родителите или хората, полагали грижи за детето, самото дете (когато е на подходяща възраст) и останалите близки роднини. Родителите неизменно искат да направят най-доброто за своите деца и този процес трябва да им помогне да идентифицират своите силни страни и реалните потребности на семейството. Оценяването не е професионална задача, чието предназначение е експертът да направи оценка на родителите по някакви показатели, като игнорира тяхното участие в този процес. **Идеята е родителите като равноправни партньори активно да се включат в изготвянето ѝ.** Записвайки информацията, подадена от родителите, социалният работник трябва да оставя достатъчно празно място във формуляра. Когато впоследствие прегледа и оцени фактите (някои от тях на моменти противоречиви), ще може да запише своя анализ и преценка на тези места. Много е важно социалният работник да направи разлика кое от събраната информация е факт, кое – лична негова преценка, и кое – предприето или планирано от него действие.

Темите във Формуляра могат да бъдат използвани като въпроси от екипа по оценката, когато правят оценка на родителския капацитет и влиянието на заобикалящата среда. Ясно е, че при оценяването трябва да бъдат изследвани жилищните условия например, но какво точно означава това? На какви специфични детайли трябва да обърне внимание социалният работник при посещението си в дома на клиентите? Как да разберем дали родителят би могъл да осигурява стабилност и емоционална топлина на детето? Кои неща ще ни покажат, че трябва да бъдем нащрек?

Оценката на семейството и заобикалящата среда разглежда жилищните условия, финансовото състояние на семейството, здравословното състояние на членовете на семейството, семейните взаимоотношения и най-важното – отчита какво е влиянието на всички тези фактори върху способността им да се грижат за детето. Оценката на родителския капацитет изследва: способността на родителите да се грижат адекватно за детето; да гарантират неговата безопасност; умението им да даряват детето си с емоционална топлина; авторитетът на родителите и границите на доверие в семейството; стабилността; умението на родителите да поощряват детето.

Когато се оценява доколко реинтеграцията е най-подходяща за едно дете, настанено в ДМСГД, най-важните въпроси, на които трябва да си отговорим, са:

- Какви са били най-важните причини детето да бъде настанено в институцията?
- Променила ли се е ситуацията?
- Какво мисли семейството за влиянието, което институционализацията оказва върху детето?
- Осъзнават ли родителите какво въздействие оказва на детето раздялата им с тях и наясно ли са с предизвикателствата, пред които ще се изправят в процеса на реинтеграция?
- Какви са рисковете при завръщането на детето в семейството и как да ги балансираме с ефекта, който е оказала институционализацията върху детето?

Участниците в мултидисциплинарния екип нямат за цел да се стремят към постигане на перфектни жилищни условия за семейството и не очакват родителите да станат идеални (такива така или иначе не съществуват!). Тяхната цел е да бъдат открити силните страни и нуждите на семейството, след което да съставят заедно с родителите план за подкрепа, за да могат те да посрещнат потребностите на детето. Наблюдаването на ситуацията след завръщането на детето в семейството и оказването на адекватна подкрепа е жизненоважен компонент на реинтеграцията, а не пожелателна възможност. Опитът показва, че сроковете за наблюдение на ситуацията след реинтегрирането на детето в семейството му не могат да бъдат точно определени. За всеки конкретен случай е строго индивидуално от колко последващи срещи има нужда и какъв тип действия се предприемат. Целта на това наблюдение е да се гарантира, че потребностите на детето са посрещнати и да се осигури подкрепа на родителите на детето. Когато детето се завърне вкъщи, след като е живяло в институция за дълъг период от време, неминуемо възникват проблеми, независимо от това, колко много родителите са искали да го приберат у дома. Ролята на социалния работник в този случай е да подкрепи семейството да се подготви и настрои за завръщането на детето, а впоследствие да помогне на детето да свикне с домашната среда. Този тип работа може да включва емоционална и практическа подкрепа, както и наблюдаване и обследване на ситуацията.

Поведението на родителите, независимо дали искат или отказват да сътрудничат в работата по случая, често бива тълкувано погрешно.

Задайте си въпроса:

- Какви са причините и мотивацията на родителите за това им поведение?
- Съществуват ли някакви възможни други причини освен очевидните такива?
- Казах ли/ направих ли нещо, което предизвика това им поведение? (Поведението на родителите може да бъде реакция на поведението на специалиста. То невинаги е фактическо доказателство за родителския капацитет на клиентите ни!)

- Как моята идентичност влияе на ситуацията? Например: ако аз съм от български произход, а семейството – от ромски, как това би повлияло на начина, по който семейството ме възприема и се отнася към мен?

В определени случаи в най-добър интерес на детето е да бъде прекъсната връзката между него и биологичните му родители, независимо дали последните желаят това да се случи. Тези случаи не са много на брой, тъй като обикновено родителите искат най-доброто за децата си и именно в тези ситуации нашата работа е да ги подкрепим да го постигнат. И все пак за съжаление такива случаи са реалност. Пример за това са случаите, в които се натъкваме на индикатори за предполагаемо насилие или пък след като сме оказвали отново и отново подкрепа на родителите да станат „по-добри родители”, се оказва, че това никога няма да се случи. Родителите, които са наистина опасни за децата си, не са толкова много. На първо място трябва да се поставя правото на детето да бъде отглеждано в безопасна семейна обстановка. Тези случаи по правило са много комплексни и за мултидисциплинарния екип е наистина много трудно да вземе правилното решение. Хората от екипа имат нужда от подкрепа, напътствия и от законодателна система, която ще им съдейства за вземане на решения в най-добрия интерес на детето. Те имат потребност и от други подкрепящи ресурси (като добре развита система за приемна грижа например), така че да съществуват алтернативи за настаняване на децата, когато те се нуждаят да бъдат разделени от родителите си, за да се предотврати риска.

Как да попълваме формуляра „Оценка на капацитета на семейството”

- Важно е информацията, която записваме, да се базира **на факти**, а не на предположения. Ако нямаме отговор на някои от въпросите, трябва да оставим празно място или да отбележим: „Не е известно.” По време на първоначалната оценка се записват и документират всички свързани обстоятелства. Преценките се избягват. Нуждите се идентифицират след като обстоятелствата са преценени чрез обсъждане със семейството, детето, съответния персонал и институции, имащи отношение към случая.
- Екипът ще използва както наличната в **индивидуалното досие** на детето информация, така и **домашни посещения и наблюдения, взаимодействия** със семейството и **информация**, подадена от различните институции и хора, познаващи семейството. Хората от общността, където живее семейството, знаят много подробности за него, които могат да се окажат важни при вземането на решения.
- Информация се събира с помощта на различни техники:
  - Налични документи – досиета в институцията, медицински досиета, предишни оценки и социални доклади на ОЗД;
  - Използване на специфични професионални инструменти когато е необходимо – социални оценки, психологически оценки, скали и т.н.
  - Използване на техники като интервю и структурирани дискусии с родители, деца, персонал, други специалисти с отношение към случая.
- Посещенията на семействата трябва да се подготвят **предварително**, както и да се осъществи контакт с местните власти за сътрудничество.

Семействата трябва да бъдат информирани и ясно да им се обясни какви са причините за посещението и последствията от него и трябва да се изградят отношения на доверие.

- Създайте непринудена атмосфера. Не използвайте сложни думи и професионален жаргон. Дайте им възможност да разкажат своята история. Използвайте техниките на активното слушане и динамичното интервю. Въвличайте цялото семейство. При необходимост използвайте преводач или жестомимичен език.
- След като информацията е събрана и анализирана и Формулярът е попълнен съвместно от мултидисциплинарния екип, тази базисна информация се използва при попълването на **чек-лист „Първоначална оценка, СЕМЕЙСТВО – обобщен формуляр”** и при дискутирането на първоначалния индивидуален план за деинституционализация.
- Следващата стъпка е попълването на **чек-лист „Първоначална оценка, ДЕТЕ – обобщен формуляр”**, за да може екипът да обобщи индивидуалните нужди на детето във взаимовръзка с нуждите на семейството, необходимата подкрепа и услуги. Всяко оценено дете получава препоръка за настаняване извън институцията в семейна или близка до семейната среда, съобразена с най-добрия му интерес и спазването на правата му.

Планиране на оценките на семействата:

- Идентифициране на местожителството на децата и потвърждаване на актуалния адрес на родителите.
- Осъществяване на контакт с местните власти (ДСП, общинска администрация, кметски наместник) за потвърждаване на адреса на членовете на семейството.
- Изработване на карта с разположението на всички семейства, които ще се посещават и график на посещенията.
- Подготовка на посещението чрез събиране на възможно най-много актуална информация за детето. Когато е възможно, би трябвало да разполагате със скорошна снимка на детето, която да покажете на родителите, особено в случаите когато не са го виждали от дълго време.
- Местните власти се информират за посещението и се планира среща със съответните представители.
- Когато е необходимо, се планира второ посещение.
- Когато е необходимо, се планират и срещи с други членове на разширеното семейство, за да се проучи нагласата им да полагат грижи за детето или да подкрепят родителите. Ако се установи възможност детето да бъде настанено при близки и роднини, се прави оценка на техния капацитет по същата методика.
- В кратък срок след посещението цялата събрана информация се документира във Формуляра.
- Попълва се **чек-лист „Първоначална оценка, СЕМЕЙСТВО –**

обобщен формуляр” и чек-лист „Първоначална оценка, ДЕТЕ – обобщен формуляр”

- Изготвя се график на срещи на екипа за изготвяне на препоръки за бъдещо настаняване и услуги и план за деинституционализация.

Забележка: ако се натъкнете на обстоятелства, сигнализиращи за риск по отношение на другите деца, живеещи в семейството, веднага информирайте съответния Началник на ОЗД. При остър здравословен проблем повикайте „Бърза помощ”.

Как да направим генограма

1. Изготвянето на генограма е възможност за оценяващия екип и за членовете на семейството да си помагат в общата дейност. Добре е социалният работник да се опита да включи родителите, децата и други подходящи членове на семейството (напр. баба, дядо) възможно най-пълно в дейността.
2. Генограмата може да бъде изготвена да включва много различни части от разширеното семейство (напр. деца от предишни връзки, братовчеди, нови съпрузи и съпруги). Много полезно е, ако генограмата отразява най-малко три поколения (т. е. баба-дядо, родители, деца).
3. Добре ще е да се използват голям лист хартия и химикали или моливи с различни цветове.
4. Към генограмата могат да бъдат прибавени допълнителни подробности като важни места и забележителни събития (т.е. злополука, която е причина за възникване на специални нужди у някого).
5. Работата по една генограма е възможност да се обсъди подробно историята на едно семейство и да се проучи как се чувстват членовете на семейството относно нещо, което им се е случило.
6. Работата по една генограма е и възможност за социалния работник да наблюдава как членовете на семейството си взаимодействат: например колко открити са те един към друг, как се отнасят към нуждите на другия и колко знаят един за друг.

Таблица 1**Показатели за развитието на детето от 0 до 3 години**

ВЪЗРАСТ	ПОКАЗАТЕЛИ
1 месец	Издава неопределени звуци - Г Вглежда се в човек, наведен над него - ЕД Трепва и се вслушва при силен звук - СД Изправя глава за късо време - М
2 месеца	Издава тихи гласни и гърлени звуци - Г Усмива се, когато му се говори - ЕД Следи с поглед движещ се предмет - СД Задържа глава, взето на ръце - М
3 месеца	Гука често и продължително - Г Реагира оживено при говор - ЕД Следи движещ се предмет с обръщане на глава - СД Държа главата изправена; опора на крака - М
4 месеца	Произнася разнообразни звуци - Г Смее се с глас при закачки - ЕД Посяга и хваща висящи играчки - СД Обръща глава по посока на звука - М
5 месеца	Различава гласа и тона при говор - Г Различава познати и непознати хора - ЕД Хваща подадена играчка и я задържа - СД Обръща се от гръб по корем - М
6 месеца	Произнася случайни звукосъчетания - Г Вглежда се в образа си в огледалото - ЕД Само взема и се заиграва с играчки - СД Опитва се да пълзи - М
7 месеца	Произнася продължителни звукосъчетания - Г Радва се на приятен човек - ЕД Заиграва се продължително с играчки - СД Опитва се да сядва самостоятелно - М
8 месеца	Търси с поглед предмет при запитване - Г Радва се при игра на криеница - ЕД Настойчиво се добира до играчки - СД Изправя се, хванато за опора - М
9 месеца	Произнася срички - Г Прави „довиждане” с ръка - ЕД Чука две кубчета едно в друго - СД Пристъпва встрани - М
10 месеца	Изпълнява поръчки при словесни указания - Г Радва се при похвала „Браво!” - ЕД Различно играе с различни играчки - СД Ходи, водено за ръце - М

11 месеца	Произнася звукоподражания - Г Радва се при име на познат човек - ЕД Поставя предмети в кутия - СД Ходи след подвижна опора - М
12 месеца	Опит за първи думи - Г Реагира с неудоволствие при забрана - ЕД Пие самостоятелно от чаша - СД Застоява се без опора - М
13 месеца	Произнася няколко осмислени думи - Г Радва се, когато изпълни задача - ЕД Поставя две кубчета едно над друго - СД Пристъпва самостоятелно или с опора - М
1 год. 3 мес.	Служи си с 10 и повече думи - Г Изпълнява добре поръчки - ЕС Държи молив и оставя следи - И Държи лъжичка при хранене - Н Поставя кубчета едно над друго - У Ходи само, но често пада - М
1 год. 6 мес.	Опитва се да свързва две думи в изречение - Г Иска всичко да върши само - ЕС Драска спонтанно и с усърдие - И Опитва се да се храни само - Н Изобразява наблюдавани действия и играчки - У Ходи стабилно, рядко пада - М
1 год. 9 мес.	Назовава 5 изображения на картина - Г Търси помощ от възрастен - ЕС Драска в границите на листа - И Храни се самостоятелно - Н Хвърля топка в кутия - У Опитва се да тича - М
2 години	Задава първи въпроси - Г Влиза във взаимодействие с деца - ЕС Чертае вертикални и хоризонтални линии - И Регулира физиологичните си нужди - Н Прегъва лист хартия - У Качва се и слиза по стълба с опора - М
2 год. 6 мес.	Задава разнообразни въпроси - Г Може да се убеди с думи - ЕС Чертае крива затворена линия - И Съобщава редовно за физиологичните си нужди - Н Откопчава три копчета - У Тича значително добре - М

3 години	Може да разказва свързано - Г В игрите се вживява в роля - ЕС Рисува кръг - И Само се съблича и събува - Н Вгнездява 5 кубчета - У Качва се и слиза по стълба без опора - М
----------	--

Легенда:

Г – говорно развитие

ЕС – емоционално-социално развитие

И – изобразителна дейност

Н – навици

У – умения

М – моторика

Насоки за извършване на оценката и попълване на формуляра за оценка на потребностите на детето

Ако съберем точната информация за детето, отнасяща се до всички гореизброени области, ние ще можем да съставим пълната картина на случая. Изключително важно е да се предотврати разглеждането само на потребностите на детето например, без да се взема предвид семейната ситуация или пък да се вземе под внимание само семейната ситуация, игнорирайки индивидуалните потребности на детето.

Когато правим оценка на семейството, този процес неизменно трябва да включва активното участие на конкретното семейство, а именно: в случая е важно да чуем мнението на родителите или хората, полагащи грижи за детето, самото дете (когато е на подходяща възраст) и останалите близки роднини. Родителите неизменно искат да направят най-доброто за своите деца и този процес трябва да им помогне да идентифицират своите силни страни и реалните потребности на семейството.

Много е важно социалният работник да направи разлика кое от събраната информация е факт, кое - лична негова преценка, и кое - предприето или планирано от него действие. За един случай не могат да бъдат правени заключения, ако те не се базират на твърди факти и доказателства, а само на предположения. Защото предположенията много лесно могат да се разминат с истината. Всяко заключение, всяка преценка трябва да се базират на доказателства. Сигурни ли сме, че сме открили точните факти? Какви са доказателствата за това? Понякога, колкото по-опитен става социалният работник, толкова по-лесно прибягва до предположения: „О, това е такъв тип случай; това е такъв тип дете; това е такъв тип семейство.” Всеки случай е различен и дори когато два отделни случая изглеждат почти еднакви, ако не сме проверили предположенията си, рискуваме да допуснем грешки.

Съвременните разбирания за потребностите на децата търпят постоянно развитие и се променят непрекъснато. Ето защо е важно оценките, които изготвяме, и препоръките, които правим, да се базират на най-новите изследвания, показващи от какво има потребност всяко дете, за да развие пълноценно своя потенциал. През последните 50 години бяха правени проучвания и изследвания, които доказват, че животът в институция нанася голяма вреда върху цялостното развитие на децата.

Най-важната характерна особеност на една оценка е, че тя се изготвя от мултидисциплинарен екип от специалисти от различните институции и организации, които са включени в случая, с участието на детето и неговото семейство (обгрижващи). Формулярът „Оценка на потребностите на детето” е предназначен да се попълва съвместно от екипа за оценка.

Оценката се основава на комплексен - екологичен и социален модел на детските нужди. Тя илюстрира четирите области, съдържащи отличителните характеристики, които влияят на детското развитие, а именно:

- вида на семейното обгрижване, предлагано от семейство или от друга заместваща грижа;

- потребностите на всички деца на тази възраст и степента на развитие на съответното дете спрямо тях;
- личността на детето и неговия досегашен опит;
- средата, в която е живяло.

Експертите описват:

- Състоянието на детето в момента;
- Какво е развитието на детето в сравнение с това на връстниците му (деца на неговата възраст въобще - не само такива, които живеят в институции);
- Идеите си как да се помогне на деца, които изостават в развитието си, да преодолеят затрудненията.

Например: ако едно дете не може да говори, причината може да се корени във факта, че никой никога не е му е говорил или пък не разбира езика, на който хората около него разговарят, следователно трябва да научи този нов за него език. В този случай причина може да бъде и евентуална глухота. (Тази информация ще бъде от важно значение при изготвянето на индивидуалните планове за детето – плана за действие, плана за грижи и плана за деинституционализация.)

Как да попълваме формуляра „Оценка на потребностите на детето”

- Важно е информацията, която записваме, да се базира на **факти**, а не на предположения. Ако нямаме отговор на някои от въпросите, трябва да оставим празно място или да отбележим: „Не е известно.” По време на първоначалната оценка се записват и документират всички свързани обстоятелства. Преценките се избягват. Нуждите се идентифицират след като обстоятелствата са преценени чрез обсъждане със семейството, детето, съответния персонал и институции, имащи отношение към случая.
- Екипът ще използва както наличната в индивидуалното досие на детето **информация**, така и **наблюдения**, **взаимодействия** с детето и фактическата информация, подадена от различните членове на екипа. Хората от персонала, които работят от много време в институцията, знаят много подробности за детето, които невинаги са записани в досието му.
- Информация се събира с помощта на различни техники:
  - Налични документи – досиета в институцията, медицински досиета, предишни оценки и социални доклади на ОЗД;
  - Използване на специфични професионални инструменти, когато е необходимо – социални оценки, психологически оценки, скали и т.н.;
  - Използване на техники като интервю и структурирани дискусии с родители, деца, персонал, други специалисти с отношение към случая.
- **Планиране на оценката на децата:**
  - Запознаване с групата, пребиваващи в институцията деца;
  - Планиране на поредица от сесии за наблюдение, които се провеждат в различни обстановки и по време на различни дейности;

- Планиране на поредица от интерактивни сесии, за предпочитане игрови, по време на които членовете на екипа могат да взаимодействат с децата;
  - Планиране на сесии за индивидуална оценка.
- **Формулярът „Оценка на потребностите на детето”** ще бъде попълван от мултидисциплинарния екип. За целта трябва да се организират планиращи срещи, на които много внимателно и подробно да се разгледа всичко, записано в „Оценка на потребностите на детето”, да се планират действия за събиране и верифициране на информацията, а след това да се обсъдят всички аспекти от развитието на детето, неговите способности и благосъстоянието му. Документът „Оценка на потребностите на детето” обхваща деца от най-различни възрасти, така че за конкретно дете ще се отнасят само тези въпроси, които кореспондират на съответното за възрастта му развитие. Съответно срещу въпросите, които не са подходящи за възрастта на детето, трябва да се остави празно място или за тях да се маркира в колонката: **„Не е на подходяща възраст.”**
- Като цяло въпросите са ориентирани към децата във възрастовата група от 0 до 3 години, така че за едно дете на възраст 6 месеца се отнасят въпросите в горната част на всяка таблица. **Не отбелязвайте, че детето НЕ МОЖЕ да се справи с дадена задача**, ако в институцията не му се поставят такива задачи по принцип. (Това не може да бъде разглеждано като невъзможност детето да се справи с конкретна задача, а е свързано с начина му на живот в институцията.)
- В края на всяка отделна **част** има рамка, в която е отбелязано **„За компенсиране изоставането на детето да се планира”**. След като се попълни информацията в таблицата за всяка **част**, мултидисциплинарният екип трябва да сравни развитието/ поведението на конкретното дете с нормите за развитие/ поведение за съответната възраст. Ако някой от показателите сочи, че има забавяне в развитието на детето, това трябва да се отбележи в **„За компенсиране изоставането на детето да се планира”**, за да ни напомня, че трябва да обърнем специално внимание на развитието на детето в тази област. Ако развитието на детето е в нормите, няма да отбелязваме нищо и ще оставим тази секция празна. Това ще ни показва, че няма необходимост да се предприема допълнителна работа, различна от рутинната, подходяща за възрастта му.
- Ако някой от членовете на мултидисциплинарния екип има някаква допълнителна информация или притеснения за развитието на детето относно която и да е **част**, а това не е обхванато от въпросите в таблицата, **„За компенсиране изоставането на детето да се планира”** е мястото, където се отбелязва конкретното мнение.
- **Част II** от **оценката на потребностите на детето** разглежда възможностите, които институцията предлага на детето за участието му в дейности, подходящи за неговата възраст в общността и заедно с неговите връстници. Хората, които се грижат за детето, трябва да го поощряват да развива своите интереси и таланти, като включат подходящи за това

дейности в свободното му време през седмицата. Колкото повече израства младият човек, толкова по-голяма е необходимостта му да се интегрира в местната общност и в организиранията в нея мероприятията.

- Последната страница от **оценката на потребностите на детето** позволява да се коментират приоритетните области от развитието на детето, които предизвикват притеснение и които вече са описани в рамките на „**За компенсиране изоставането на детето да се планира**”. **Всички бележки, направени след края на всяка част, трябва да бъдат изнесени на последната страница.** Така ще имаме цялостна картина на проблемите, на базата на които ще подобрим плана за грижа в институцията и ще съставим **индивидуалния план за деинституционализация** на детето.
- В „**За компенсиране изоставането на детето да се планира**” и на последната страница от формуляра за **оценка на потребностите на детето** трябва **точно** да определите актуалните нужди на детето или областите, в които е установено изоставане в развитието.
- Когато след оценка на семейството препоръката е настаняване в **приемно семейство**, тази информация може да бъде използвана за определяне на най-подходящия профил на приемно семейство и планиране на грижата в конкретното приемното семейство.

Ето какво трябва да запишем на последната страница, ако:

Пример 1:

Имаме двегодишно дете, което не говори изобщо – трябва да напишем кои са конкретните действия, които ще бъдат предприети, за да се справим със ситуацията, а именно:

1. Детето ще бъде прегледано за проверка на слуха.
2. Една сестра ще има задължението всеки ден да прекарва 5 минути индивидуално с детето „лице в лице” и през това време ще повтарят имената на 5 предмета.
3. Когато детето се научи да произнася имената на тези предмети, ще се повтори същия процес с имената на нови 5 предмета.
4. В ежедневната рутинна работа в общуването си с детето екипът ще включи и ще използва научените вече думи.

Пример 2:

Родителите не посещават детето и то се чувства нещастно.

1. Ключовият работник да се обади по телефона на родителите или да се свърже с тях, за да разбере каква е причината, поради която не са посетили детето.
2. Да се договори схема на посещенията между ключовия работник и родителите.
3. Да се договори с родителите, че, ако не могат да дойдат на посещение, трябва да се обадят по телефона на ключовия работник, за да може той да каже на детето и да му обясни каква е причината.

Така ще помогнем на детето да не се тревожи, че родителите му не са дошли.

Ако някой от членовете на екипа няма възможност да присъства на някоя от срещите на мултидисциплинарния екип, то местният координатор трябва да разговаря с него **предварително**, за да може да представи конкретното му мнение по време на дискусиата. Нито една сфера от развитието на детето не може да бъде пропусната при изготвянето на оценката.

Важно е да определим кои са положителните аспекти в конкретната ситуация както за детето, така и за семейството и да ги използваме в работата си по случая.

Мултидисциплинарният екип определя кои проблеми изискват спешна намеса. Индивидуалните бележки и притеснения за всяка част се отбелязват първо в „**За компенсиране изоставането на детето да се планира**” (има го в края на всяка отделна част от оценката), а след това се изнасят в таблицата за **бележки за плана за грижа и за деинституционализация**. Това е базисната информация, която се използва при попълването на **чек-лист „Първоначална оценка, ДЕТЕ – обобщен формуляр”** и при дискутирането на **първоначалния индивидуален план за деинституционализация**.

Настоящият документ е изготвен с финансовата помощ на Европейския социален фонд. Министерство на здравеопазването носи цялата отговорност за съдържанието на настоящия документ и при никакви обстоятелства не може да се приеме като официална позиция на Европейския съюз или Агенцията за социално подпомагане.